

Motion till riksdagen 2019/20:3321

av **Hans Wallmark m.fl. (M)**

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att våra gemensamma värderingar om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, rättsstat samt marknadsekonomi alltid ska vara vägledande i arbetet med att tillvarata Sveriges intressen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kostnaderna för biståndet måste utvärderas mot förväntade resultat och vägas mot andra akuta behov i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett breddat perspektiv på utvecklingspolitik och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvecklingsbiståndet bör präglas av en nollvision till senast 2030 och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbetalningsmålet om 1 procent av Sveriges BNI bör övergå till en fyraårig biståndsram på 170 miljarder kronor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en reform av Sida i syfte att dimensionera och organisera myndigheten givet övergången till fyraåriga biståndsramar och de prioriteringar vi pekar ut och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en resultatbudget och därmed resultatredovisning av vad som ska uppnås med en långtidsbudget och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett mer fokuserat bistånd och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt prioritera humanitärt bistånd, global hälsa, klimat, infrastruktur för jämställdhet samt institutionsbyggande och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja innovation och utveckling och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ansvarsfull hantering av biståndsmedel och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera OECD:s biståndskommitté Dacs definition av bistånd så att fler insatser räknas som bistånd och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om principen om ett arbetssätt där biståndets resultat återspeglas i strategierna och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara tydligt och ställa höga krav på sina samarbetspartner i biståndet när det gäller resultatfokus och redovisning, och att Sverige ska vara berett att ompröva sitt biståndsengagemang när kraven inte uppfylls, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tydlig landfokusering och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs en översyn och analys av kärnstödet till de multilaterala organisationerna för att kunna ta ställning till var biståndsmedlen gör mest nytta och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en revision av hela biståndet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat klimatbistånd med syfte att sänka utsläppen globalt och tillkännager detta för regeringen.

Anslagsanvisning

Tabell 1 Moderaternas förslag till anslag för 2020 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag.

Anslagsförslag 2020 för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (M)
1:1 Biståndsverksamhet	44 283 158	-7 000 000
1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	1 491 976	-135 000
1:3 Nordiska Afrikainstitutet	16 532	
1:4 Folke Bernadotteakademien	127 311	
1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete	50 000	
1:6 Utvärdering av internationellt bistånd	20 176	
Summa	45 989 153	-7 135 000

Politikens inriktning

Sveriges utrikespolitik ska utgå ifrån svenska intressen. I arbetet med att tillvarata dessa intressen ska våra gemensamma värderingar om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, rättsstat samt marknadsekonomi alltid vara vägledande. Dessa värderingar kräver inga enskilda strategier, utan ska genomsyra all svensk utrikespolitik.

Sveriges säkerhet främjas av att fler människor lever i frihet och att fler länder är demokratiska och jämställda. En värld med fler liberala demokratier skulle också vara en säkrare och rikare värld för Sverige och den svenska befolkningen, liksom för världens övriga befolkning. Med detta sagt är mänskliga rättigheter och demokratisk utveckling också ett mål i sig självt, och inte bara ett medel för att uppnå säkerhet och välstånd. Krig, konflikt och förtryck utsätter människor för obeskrivliga fasor. Individerna har omätbart egenvärde och oavhändliga fri- och rättigheter som bäst tillgodoses genom demokratin och dess institutioner, även om modellen är långt ifrån perfekt. I det utrikespolitiska arbetet för demokrati och frihet är, med andra ord, det svenska intresset och de svenska värderingarna tätt sammanflätade.

Ny, effektiv biståndspolitik

Sverige har länge haft ett utbetalningsmål för biståndet på en procent av BNI, det så kallade enprocentmålet. Därmed är Sverige det land i världen som ger högst bistånd

mätt i andel av BNI – dubbelt så stor andel som Finland, Frankrike och Schweiz. Om Sverige skulle minska biståndets omfattning till 0,7 procent av BNI, alltså den nivå som FN rekommenderar, skulle vi trots minskningen vara den fjärde största givaren i OECD.

I årtal har biståndets storlek framhållits som den viktigaste indikatorn på Sveriges position som humanitär stormakt. Utbetalningsmålet för biståndet har väckt aktning i omvärlden, vilket ofta tagits som intäkt för att svenskt bistånd är framgångsrikt. Detta trots att många rapporter pekar på begränsade resultat.

Dagens modell med ett utbetalningsmål som följer tillväxten i Sverige skapar ryckighet, försvårar långsiktig planering och bidrar till dålig kvalitet i biståndsinsatserna. Med ökning av biståndsbudgeten på upp till 30 procent i absoluta tal under enskilda år, och med minskningar på 10 procent andra år, blir det mycket svårt att bedriva ett långsiktigt och strategiskt arbete. Konsekvenserna för såväl samarbetsparter som mottagare blir stora. Kravet på att nå utbetalningsmålet ett enskilt år innebär också att det i slutet av varje år finns risk att utbetalningstrycket blir akut och pengar spenderas på saker som inte gör nytta. Det är inte ett ansvarsfullt sätt att hantera skattebetalarnas pengar och leder inte till resultat.

Biståndet är i dag ett större utgiftsområde för staten än Polismyndigheten, assistansersättningen eller universitet och högskolor. Samtidigt brister styrningen av den snabbt ökande budgetramen. Expertgruppen för biståndsanalys (EBA) har konstaterat att: ”Biståndspolitikerna bör fokusera på vad man gör och åstadkommer. Förväntade resultat bör motivera anslagets storlek. Det finns gott om exempel på att biståndsanslagen ibland blivit större än vår förmåga att utforma och genomföra effektiva insatser”.

Moderaterna ifrågasätter rimligheten i dagens biståndspolitik och vill prioritera annorlunda. I ljuset av de problem Sverige står inför är det inte försvarbart att lägga stora resurser på verksamheter där vi inte kan åstadkomma mätbara resultat. Kostnaderna för biståndet måste utvärderas mot förväntade resultat, och vägas mot andra akuta behov på hemmaplan.

Behovet av ett breddat perspektiv

Begreppet utvecklingspolitik behöver breddas. Utvecklingsbistånd är ett viktigt verktyg, men behöver inte vara det enda eller det bästa verktyget för att möta olika utmaningar runt om i världen. Forskning visar till exempel att den ekonomiska tillväxten till ytterst liten del är biståndets förtjänst. I stället beror det på allt bredare ekonomier där jordbrukets roll krymper och andra samhällssektorer växer. Jobb skapas till 90 procent inom den privata sektorn. Åtgärder för att främja ekonomisk tillväxt, internationell

handel och förbättrat företagsklimat – alltså åtgärder som inte klassas som biståndsverksamhet – är vad som bäst skapar förutsättningar för att nå biståndspolitikens mål: att utrota fattigdom och förtryck.

År 2015 godkände FN:s medlemsländer Agenda 2030 med 17 globala mål och 169 delmål för hållbar utveckling. Agendan innebär att alla medlemsländer förbundet sig att arbeta för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Moderaterna vill därför att all biståndsverksamhet ska präglas av hjälp till självhjälp samt av en nollvision – att utvecklingsbiståndet inte ska behövas. Vi strävar efter att genomföra Agenda 2030 och verkar för att de över 190 länderna som förbundet sig att uppnå dessa mål också kopplar ambitionerna till en vision om hur bistånd kan utvecklas efter att målen uppnåtts. Exempelvis skulle man kunna fokusera stöd till humanitära krisinsatser, kärnstöd till internationella organisationer och stärkande av mänskliga rättigheter och demokratiska institutioner.

En ny budgeteringsprincip för ett effektivare bistånd

Enprocentsmålet bör övergå till en fyraårig biståndsram. Den fyraåriga biståndsramen föreslås till riksdagen i en biståndsproposition, på samma sätt som infrastruktur- eller forskningspropositionen. Regering och riksdag omprövar inriktningen vart fjärde år. Biståndsramen ska fortsatt inkludera kostnader för bland annat mottagande av asylsökande, EU-bistånd och UD:s förvaltningskostnader.

På detta sätt bestäms biståndets storlek genom en modell som bevisligen har främjat kvalitet och gett en tydlig riktning för alla aktörer inom områden såsom forskning och infrastruktur. Rådande praxis med ett utbetalningsmål kopplat till andel av BNI frångås, och biståndsramen beslutas i stället utifrån behov och prioriteringar för respektive mandatperiod. Därmed läggs fokus på resultat framför kvantitet.

Den exakta banan för enskilda år läggs fram i respektive budgetproposition. Moderaternas förslag är en fyraårig biståndsram på 170 miljarder kronor. Biståndsramen 2020 läggs så att övergången till det nya målet sker gradvis. En biståndsram på 170 miljarder kronor skulle medföra att Sverige gick från att vara det land i OECD som ger mest i bistånd som andel av BNI till att vara det land som ger tredje störst andel av BNI. Biståndet skulle vara på ungefär samma nivå som år 2016 i kronor räknat och på samma nivå som 2003 som andel av BNI. På så sätt frigörs ca 5 miljarder kronor år 2020 och 16 miljarder kronor år 2024 för att kunna förstärka välfärden och statens kärnverksamheter.

Vi vill se ett reformerat Sida där myndigheten dimensioneras och organiseras givet övergången till fyraåriga biståndsramar och de prioriteringar vi pekar ut.

Ett mer fokuserat bistånd

Biståndet bör koncentreras till färre antal FN-organisationer och mottagarländer för att öka Sveriges möjligheter till specialisering, effektivisering och påverkan. Forskning pekar på att det bilaterala biståndet kan koncentreras ytterligare för att öka biståndets effektivitet. En fokusering av det bilaterala biståndet möjliggör också översyn av svenska beskickningar vilket frigör resurser för mer prioriterad diplomatisk närvaro.

Det multilaterala biståndet via olika FN-organ bör ses över och förmodligen koncentreras och reduceras, givet de risker som tidigare identifierats vad gäller bristande kvalitet. Krav på tydliga reformer för FN-organ med dokumenterade problem bör införas. För att få större genomslag och på så vis få ökad kvalitet i biståndet bör Sverige öka samordningen med likasinnade länder exempelvis i Norden och driva en mycket tydligare reformagenda och ställa tydligare krav.

Ett exempel där tydligare krav måste ställas var det samtal som skulle äga rum i UNDP:s regi våren 2019 vid firandet av 70-årsdagen av FN:s deklaration om mänskliga rättigheter i Stockholm. Enligt uppgifter ställdes arrangemanget in efter påtryckningar från Kina. UNDP är ett viktigt FN-organ och Sverige har varit ett stort kärngivarland till organet. Det är Moderaternas vilja att fortsätta vara det, men UNDP och andra FN-organ får inte bli verktyg för påverkanskampanjer. Tydligare krav mot korruption måste också ställas vilket anklagelserna om korruption i ledningen för UNRWA visar, något som fått Schweiz, Nederländerna och Belgien att frysa sina bidrag. Sverige måste också ställa tydligare krav gentemot mottagarländer.

Slutligen bör biståndet även prioriteras till ett fåtal sektorer. De sektorer som svenskt bistånd bör prioritera bör identifieras utifrån tre kriterier: vad som är effektivt, vad som ligger i Sveriges intresse och vad som Sverige är historiskt bra på. Utifrån dessa tre kriterier bör fem områden särskilt prioriteras för att åstadkomma en effektiv biståndspolitik: humanitärt bistånd, global hälsa, klimat, infrastruktur för jämställdhet samt institutionsbyggande.

Ökad satsning på humanitärt bistånd

Prioritera och öka resurserna till humanitära insatser, för att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet – inte minst kopplat till den globala flyktingsituationen. Humanitärt bistånd, eller katastrofbistånd som det också kan kallas, är biståndets kärna

med ett tydligt mervärde. I ljuset av att de humanitära behoven ökar och är ständigt underfinansierade, finns anledning att ytterligare stärka Sveriges humanitära bistånd men också att kraftsamla för reformer som ökar effektiviteten.

Hälsa

Satsningar på hälsa är ett effektivt bistånd med jämförelsevis tydliga resultat. Studier visar att hälsobistånd påverkar förväntad livslängd, vilket i sin tur påverkar tillväxten. Bistånd kopplat till hälsa är också tämligen enkelt att mäta. Det kan till exempel handla om antalet barn som vaccinerats. Att satsa på hälsa innebär att man börjar med att tillfredsställa de mest grundläggande behoven, och ytterst att man överlever, innan andra typer av satsningar är meningsfulla.

Klimat

Klimatförändringarna är en av vår tids stora ödesfrågor och en fråga som vi måste lösa globalt. Därför vill Moderaterna se ett ökat fokus på effektiva klimatinvesteringar. Utöver satsningar på klimatbistånd inom det multilaterala biståndet vill vi även prioritera projekt som syftar till att minska klimatutsläppen i det bilaterala biståndet.

Infrastruktur, hälsa och utbildning för jämställdhet

Sverige är en stark röst i världen för kvinnors rättigheter. Detta vill vi fortsätta vara, med ett nytt grepp och med resultat i fokus. För att stärka kvinnors självständighet behöver samhällsfunktionerna fungera. Att förändra värderingar kan vara en svår målsättning för biståndet att uppnå, men satsningar på infrastruktur, hälsa och utbildning som i sin tur kan skapa förutsättningar för ett mer jämställt samhälle är fullt möjligt. Infrastruktur som främjar kvinnors deltagande i samhället och flickors rätt till utbildning ska vara prioriterat.

Institutionsbyggande

Fungerande institutioner är nödvändiga för att upprätthålla rättsstaten och demokratin, men de är också oerhört viktiga för att möjliggöra ekonomisk tillväxt. För att företag ska våga investera i ett land krävs någorlunda tydliga och förutsägbara lagar samt institutioner som kan upprätthålla dem. Att hjälpa utvecklingsländer att etablera till exempel ett fungerande lantmäteri, i syfte att stärka äganderätten, är därmed en bra insats för att skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt och ökat gemensamt välstånd.

Främja innovation och utveckling

För att kunna testa nya, innovativa lösningar krävs att småskaliga pilotprojekt kan genomföras. Myndigheten Sidas organisation har i dag svårt att genomföra småskaliga projekt, då kraven på utvärdering i princip är lika stora oavsett om ett projekt är i 100 000-kronorsklassen eller flermiljonklassen. Detta leder till att flera goda projekt inte kan finansieras genom Sida. För att skapa förutsättningar att tänka nytt bör en mindre del av Sidas anslag öronmärkas till just småskaliga projekt.

Anslagsjusteringar

Anslag 1:1

Moderaterna vill se en översyn av biståndet, vilket bäst låter sig göras i regeringsställning, men vi vill i nuläget göra en samlad bedömning. Vi vill satsa på färre projekt, se en ökad samordning med andra likasinnade länder till exempelvis nordiska länder gällande krav på tydliga reformer för FN-organ, ökat fokus på låginkomstländer och Sveriges närområde. Regeringens ökade fokus på demokratiuppbyggnad, särskilt i vårt närområde, är därför välkommet inte minst givet dess koppling till säkerheten i vårt närområde.

För åren 2021-2024 anser Moderaterna att budgetramen bör vara 170 miljarder kronor, eller i genomsnitt 42,5 miljarder kronor per år. Anslagen kommer alltid att ligga klart över FN:s biståndsmål om 0,7 procent av BNI. Biståndsramen 2020 läggs så att övergången till det nya målet sker gradvis. Resurserna ska prioriteras till områden där Sverige har ett tydligt mervärde, där lösningarna per definition är globala och där vi vet att just bistånd kan göra skillnad.

Moderaterna minskar anslaget 1:1 med 5000 miljoner kronor år 2020, 7 000 miljoner kronor år 2021 och 12 000 miljoner kronor år 2022 för en effektivisering av biståndet samt för att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen. Vi vill att biståndet ska fokusera tydligare på humanitärt bistånd, hälsa, klimat, infrastruktur, hälsa och utbildning för jämställdhet och institutionsbyggande. Moderaterna föreslår att Sida och Utrikesdepartementet får i uppdrag att analysera hur en organisering av biståndet beräknad på en fyraårig budgetram på 170 miljarder kronor kan göras på bästa sätt, utifrån en översyn av biståndets resultat och med ett fokus på angivna prioriteringar.

Moderaterna vill att biståndspolitikerna i högre utsträckning ska bidra till att minska utsläppen av växthusgaser och vill därför öka klimatbiståndet. Alla länder måste bidra

till att minska utsläppen av växthusgaser om vi ska klara klimatutmaningen. På samma gång måste fattigare länder och människor tillåtas göra samma välståndsresa som vi har gjort i Sverige. Ekonomisk utveckling måste därför gå hand i hand med minskade utsläpp.

Sverige lägger en relativt liten andel av biståndet på åtgärder för att minska utsläppen. År 2018 avsattes ca 3,4 miljarder kronor eller knappt 14 procent av Sidas utbetalningar till åtgärder för en miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling. Det för lite för att få bukt med en av mänsklighetens största utmaningar. Vi vill därför omfördela medel från det befintliga biståndet för att möjliggöra att mer pengar öronmärks till klimatbistånd. Syftet är att minska beroendet av fossil energi i utvecklingsländer för att minska utsläppen av växthusgaser. Från och med 2020 avser därför Moderaterna att omfördela 2 miljarder kronor per år 2020-2022 från anslag 1:1 till nytt anslag, Klimatbistånd, under utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård.

Anslag 1:2

Moderaterna avvisar regeringens förslag om anslagsökning med 125 000 000 kronor år 2020, 195 000 000 kronor år 2021 och 265 000 000 kronor år 2022 för att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen. Moderaterna minskar även anslaget till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen.

Hans Wallmark (M)

Hans Rothenberg (M)

Margareta Cederfelt (M)

Pål Jonson (M)